

УДК: 378.14:[17.023.36:82]

Валентина Антонівна Папушина,

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української філології
Хмельницького національного університету,
e-mail: papushyna@rambler.ru

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглянуто проблему науково-методичного забезпечення процесу формування естетичної культури студентів під час навчання курсу «Історія зарубіжної літератури». Згідно з державною методологічною документацією, використовуючи досвід кращих педагогів-словесників, автор пропонує власні напрацювання та методику їх використання. Нами представлено посібники, що містять комплекс для наукового, фахового та естетичного розвитку студентів. Показано шляхи співробітництва студентів з викладачем, з іншими підрозділами ВНЗ, систему унаочнення, використання сучасних інноваційних технологій, що надають можливість керувати спроможністю студентів накопичувати оптимальний рівень знань.

Ключові слова: навчально-методичне забезпечення, комплексний підхід, естетичні аспекти, системний комплекс, інноваційні технології, технологічні карти.

Постановка проблеми. Концепція розвитку сучасної освіти, що є методологічною базою діяльності освітян ВНЗ в умовах бачення України як передової європейської держави, вимагає формування гармонійної, різнобічно розвинутої особистості, для якої професійні знання в єдності з естетичними знаннями, уміннями, навичками та спрямування на їх постійне оновлення становлять основу самореалізації в суспільстві. Ця концепція впроваджується через надання глибоких професійних знань і підготовку кваліфікованих спеціалістів, що здатні не тільки плідно використовувати здобуті знання, а й навчатись протягом усієї професійної діяльності та робити світ досконалішим. Державний стандарт професійної освіти України декларує обґрунтовану систему навчально-методичної документації та засобів навчання, необхідних для сучасної організації та проведення навчального та виховного процесів вищої школи, що мають сприяти як підвищенню якості викладання, так і самостійної роботи студентів із засвоєння знань, умінь, навичок та їх самореалізації вже на студентській лаві.

Функції сучасного викладача вищої школи передбачають не тільки впровадження усталених науково-методичних нормативів, а й володіння власними професійними навичками *проектування* процесу інтелектуального та естетичного розвитку студентів, що охоплюють розроблення групових та індивідуальних стратегій навчання, навчальної педагогічної діагностики, індивідуального консультування, формування критеріїв оцінювання ефективності освітнього процесу як на рівні компетентнісних фахових знань, так і здатності до творчої самореалізації, унікальності підходу до вирішення наукових проблем, сприяння зростанню естетичної культури студентів.

Актуальним є перегляд та *модифікація* в руслі сучасних вимог змісту традиційних джерел знань: підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, перехід від уніфікованого до спеціалізованого сучасного викладу фундаментальних дисциплін, адже професійний рівень майбутніх фахівців має відповідати як сучасним, так і перспективним вимогам до їхньої компетентності, орієнтованих на європейські складові, та забезпечувати успішність і конкурентоспроможність молодих спеціалістів на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні вченими (Я. Болнобаш, О. Коваленко, А. Кушпіль, І. Лащик, В. Луговий, І. Ляшенко Л. Нестерова, М. Ремез, В. Різник, М. Степко, М. Фіцула, Г. Шмелюк та ін.) висунуто ряд вимог до науково-методичного забезпечення різних дисциплін. Аналізуючи термін «науково-методичне забезпечення», дослідники виділяють такі його складові: «забезпечення», «наукове забезпечення», «методичне забезпечення». Ці складові передбачають оптимальне функціонування навчального та виховного процесів на всіх етапах, відповідне наповнення їх засобами загальної педагогіки, дидактики, методики, теорії управління, психології, соціології, етики, естетики та дотримання галузевих вимог, що, власне, становить *наукове забезпечення*.

Із постійними змінами суспільних вимог і, відповідно, цілей навчання студентів щоразу

постають нові завдання перед авторами науково-методичного забезпечення вищих навчальних закладів. Як стверджує І. Ляшенко, «під ним, як правило, розуміють забезпечення дидактичного процесу відповідними методиками, тобто сукупністю методів, методичних прийомів, методичних процедур та операцій, які дозволяють педагогу досягти поставлених ним цілей навчання, використовуючи найбільш ефективні види педагогічної взаємодії зі студентами» [1, с. 64]. В. Різник вважає, що методичне забезпечення розглядає практичну реалізацію вимог наукового забезпечення та охоплює всі аспекти – від теорії розроблення до практичних методик підготовки конкретних навчальних матеріалів для відповідної спеціальності.

Окремі аспекти науково-методичного забезпечення, зокрема, розроблення навчальних планів, кваліфікаційних характеристик, методик відбору і структурування змісту навчальних матеріалів розглянули С. Гончаренко, Р. Гуревич, М. Думченко, І. Козловська, В. Радкевич, Ю. Тюнников. Наукові обґрунтування змісту професійної освіти подані в працях С. Батишева, А. Беляєвої, Г. Васяновича, Н. Ничкало, О. Новикова Т. Якимович. Теоретичні проблеми структурування та організації навчального процесу в професійній школі розглянуті в роботах В. Краєвського, В. Ледньова, І. Лернера, Л. Воловича, М. Таланчука, В. Шапкіна. Специфіку культурологічного підходу в педагогіці, якщо розглядати його з позицій філософії екзистенціалізму, прагматизму, конструктивно-діяльничого та технологічного аспектів, досліджено в роботах Г. Балла, І. Беха, І. Біблера, І. Зязюна, С. Максименка, С. Шандрука. Дослідники в тій чи іншій формі пов'язують фахові компетентності студентів із формуванням професійної культури, етичних і естетичних уявлень, із системою поглядів та норм професійної поведінки в єдності з мотивами діяльності, з розумінням професійних цінностей і ціннісних орієнтацій, з формуванням світогляду майбутніх фахівців. Таким чином, розробляючи теоретичні основи науково-методичного забезпечення, автори розкривають сутність і зміст різних видів ефективних форм навчального процесу у вищій школі та шляхи його вдосконалення.

Мета статті – проаналізувати й обґрунтувати загальнонаукові підходи до модернізації професійної підготовки й реалізації системи науково-методичного забезпечення ВНЗ, запропонувати шляхи підготовки студентів гуманітарно-педагогічного факультету як сучасних випускників вищої школи, здатних плідно реалізовувати свої фахові знання, постійно самовдосконалюватись, інтелектуально та естетично збагачуватись.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з постійним оновленням суспільства дидактика як наука також зазнає змін, наповнюється новим змістом та ідеями. Сьогодні важливим стратегічним завданням розвитку вищої освіти є формування нової людини, озброєної інтелектуальними й естетичними знаннями, здатної примножувати матеріальні й духовні багатства держави. Розв'язання цього завдання можливе за умови включення до навчального процесу двох самостійних і водночас взаємопов'язаних та взаємодоповнювальних складових. Перша з них – забезпечення *змістового аспекту* фахової підготовки спеціаліста у вищому навчальному закладі, здатного вирішувати професійні завдання. Друга – це *людинотворча*, що має загальнолюдський характер. Майбутній спеціаліст – широкоосвічена інтелектуальна особистість, яка має естетичний смак, прагне досягнути естетичні ідеали, розуміється у культурі, мистецтві, вільно входить у світ прекрасного. Така людина будуватиме своє життя згідно із законами краси, відчуватиме себе щасливою й буде жити для щастя інших. Краса врятує світ, бо це єдине джерело творчості, натхнення і, зрештою, збереження нації й цивілізації. Із цих міркувань виходимо, створюючи навчально-методичний комплекс для літературознавчих дисциплін у Хмельницькому національному університеті. Запропоноване нами програмно-методичне забезпечення пройшло успішну апробацію й дало високі результати, засвідчивши свою дієвість.

Майбутній фахівець отримує спектр знань, який пропонується з певного фаху, й продовжує вчитися самостійно. Наступає етап творчого розвитку особистості та її самореалізація, яку студент при активному співробітництві з викладачем та іншими підрозділами ВНЗ має сам для себе визначити. Погоджуємося з Т. Якимович, яка пропонує «науково-методичне забезпечення професійної підготовки розглядати як систему, процес і результат» [2, с. 98]. У такому контексті важлива роль належить викладачеві, його фаховій майстерності та інноваційній діяльності. Викладач, який, користуючись досвідом кращих педагогів, виходить за межі напрацьованих методик – це сучасний викладач вищої школи. Він вивчає передовий досвід, створює методичні розробки, підручники, навчальні посібники, методичні вказівки, візуальний супровід курсу, визначає перелік

рекомендованих літературних джерел, види творчих і самостійних робіт. Плани семінарських і практичних занять, методичні вказівки до виконання різного виду робіт, конкретні завдання до окремих тем курсу, пояснення до практичного застосування інноваційних технологій повинні бути сучасними, мати високий науковий рівень та методичну досконалість. Важливою тут є практична сторона, спрямована на забезпечення самостійної роботи студентів над дисципліною. Обов'язково перед вивченням кожної теми має бути доведена до студентів через налагоджену систему інформаційного забезпечення тематика рефератів, курсових робіт, наукових досліджень, зразків тестових, індивідуальних завдань, інформація про довідкові матеріали. Сьогодні культура стала більше візуальною, ніж літературною: пересічна людина краще сприймає сюжети серіалів, ніж літературний твір, тому завдання викладача літератури полягає в спрямуванні роботи зі студентами на формування їхніх естетичних смаків та ідеалів саме через книгу як першоджерело. Пропаганда книги, спрямування діяльності студентів на її прочитання й осмислення сприятиме виробленню ними власного культурного простору, розкриє повною мірою значущість літературного твору. Ця вимога стосується процесу викладання всіх гуманітарних дисциплін.

Частиною комплексу методичного забезпечення літературного курсу є *система унаочнення*, що підсилює сприйняття кожного елементу знань та вмінь. Сьогодні освіта, заснована на вдосконаленні інформаційного середовища вищого навчального закладу, постала перед необхідністю впровадження в педагогічну практику сучасних інформаційних та телекомунікаційних засобів і вимагає повного й адекватного надання студенту навчальної інформації. Для вивчення курсів «Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури» вона охоплює рекомендовані до кожної навчальної теми різноманітні довідкові та ілюстративні матеріали: портретні галереї письменників, книжкові виставки та презентації, репродукції творів видатних майстрів світового образотворчого мистецтва, творів архітектури, скульптури, кінофільми, уривки спектаклів, музичні шедеври, літературні сайти. Їх демонстрація та самостійне використання допомагає студентам підвищити свій культурний та естетичний рівень, вводить у світ високого мистецтва, досягнення якого стає для сучасної молоді людиною нагальною потребою.

Підручники й навчальні посібники мають відповідати принципу доступності, бути зрозумілими, мати розгалужену систему координування самостійної роботи. «Однією з головних вимог до сучасного підручника і посібника є забезпечення високого наукового рівня за умови врахування принципу доступності навчального матеріалу, системний підхід до відбору навчально-наукового матеріалу, вдосконалення його проблемної структури, гуманістична спрямованість, національно-патріотичний дух, забезпечення тих, хто навчається, додатковою інформацією» [3, с. 8]. Посібник як навчальне видання, що може частково або повністю замінювати або доповнювати підручник, вважаємо видом навчальної книги, що відповідає конкретному змісту навчальної програми, дисципліни, курсу. Вимога до його високого науково-методичного рівня, продиктована необхідністю саме для даного курсу. А його складові: довідковий, навчальний, практичний матеріал, питання та тести для самоконтролю, списки використаної літератури – дають викладачеві широке поле для системного викладання навчального курсу, індивідуальної роботи зі студентами та контролю в комплексі.

Уважаємо за необхідне створювати такі підручники й посібники, що відповідають сучасним потребам: керування спроможністю студентів оперувати великою кількістю навчальної інформації й приймати відповідні рішення. Тому так необхідно спрямовувати весь матеріал на організацію через нього прямого діалогу студента й викладача. Такі вимоги спонукають до розроблення навчальних засобів у формі *програмно-методичних комплексів*. Вони постануть як сукупність програмних продуктів навчального спрямування, практичної самореалізації та виховного потенціалу. Інформаційно-технологічне забезпечення навчання має стати специфічним засобом, своєрідним інструментом, що дозволяє педагогу організувати навчальний процес на сучасному рівні, інтенсифікувати та індивідуалізувати його, активізувати навчальну діяльність студентів, реалізувати їхню самостійну роботу, науковий пошук і стати невід'ємною його складовою. Таким критеріям відповідає створений нами навчальний посібник для спецкурсу «Естетичні аспекти зарубіжної і української літератури» [4] для студентів вищих навчальних закладів, що вміщує матеріал, який охоплює теоретичні та естетичні питання курсів «Історія зарубіжної літератури» та «Історія української літератури», подає компаративний аналіз творів зарубіжних і українських авторів у контексті естетичних відкриттів різних епох та літературних напрямів.

Література як наука посідає особливе місце у формуванні естетичної культури, тому метою посібника «Естетичні аспекти зарубіжної і української літератури» є глибоке та всебічне вивчення студентами української і зарубіжної літератури – скарбниці загальнолюдських духовних цінностей, вагової частини світової культури та мистецтва; вдосконалення вмінь та навичок здійснювати літературознавчий аналіз; залучення студентів до різноманітних видів самостійної, наукової, дослідницької роботи; виховання духовно-ціннісних орієнтирів та естетичної культури особистості. Ефективність діяльності майбутнього спеціаліста, випускника вищого навчального закладу, залежить від рівня його фахової компетентності та оволодіння новими організаційними формами навчальної діяльності, що можуть постійно вдосконалюватися у подальшій самоосвітній роботі. На досягнення цих завдань спрямовані всі розділи нашого посібника.

Осмилення естетичних аспектів у художній творчості, яке ми покладаємо в основу вивчення літературного твору, є досить складним і багатоплановим процесом. Під естетичними аспектами розуміємо різнобічні погляди на літературну творчість та оцінювання відтворення прекрасного в мистецтві літератури. «Естетичний аналіз художнього твору (в класичному розумінні естетики) передбачає його комплексний аналіз, що розкриває всю різноманітність взаємин людини з оточенням» [5, с. 34]. Аналіз естетичних поглядів митців, представників різних літературних епох та художніх напрямів, різноманітних естетичних принципів і форм їх втілення в художньому творі дає підстави в посібнику акцентувати увагу на:

1. Розумінні теоретичного становлення естетичного як рівня пізнання та оцінювання художньої творчості.
2. Оцінюванню естетичних категорій у субрівнях зовнішньої і внутрішньої форм твору.
3. На інтенціональній (герменевтичній) функції, що дає можливість із естетичного погляду розглядати сьогодні зміст і значення творів тієї чи іншої епохи, що формує погляди, смаки, ідеали, орієнтує людину у світі прекрасного та в пізнанні його цінностей.

Майстрами слова протягом тисячоліть зроблено багато відкриттів на шляху до пошуків прекрасного і способів його відтворення, створено цілісну систему універсальних концепцій, форм, оцінок. У посібнику оперуємо такими з них:

1. *Естетична свідомість*, під якою розуміємо спільні для певного часу погляди на призначення мистецтва літератури.
2. *Естетичний рівень художнього твору*, що визначається сумою понять про відтворення прекрасного як художніми засобами, так і у світоглядних позиціях автора.
3. *Естетичні ідеали*, тобто вершинні прагнення в царині прекрасного.
4. *Естетичні концепції* – узагальнені, сконцентровані індивідуальні погляди на окремі сторони відтворення письменником прекрасного як у житті, так і у свідомості людини.
5. *Естетична оцінка* – оцінка явищ мистецтва з погляду художньої досконалості.
6. *Естетичні цінності* – явища літератури, що несуть естетичні ідеали через епохи, збагачуючи наступні покоління як творців, так і читачів.
7. *Естетичні категорії* – судження, визначення естетичної своєрідності відображення в мистецтві дійсності (типове, художній образ, художній метод, жанр тощо).

Ці естетичні аспекти художньої творчості розглянуто й проаналізовано в посібнику на умовах *хронологічного* принципу та принципу *наступності* – від часів античності до сьогодення в історії розвитку української і зарубіжної літератури. Вони охоплюють вивчення і засвоєння таких етапів:

1. Античність, яка заклала принципи європейської естетики: загострену увагу до буття, усвідомлення добра, істини, відмінності краси від користі. Виявлені античними творцями міфів та мислителями риси прекрасного стали джерелом натхнення протягом тисячоліть.
2. Студенти засвоять заперечення тлумачення прекрасного як сталої абстрактної ідеї, зв'язок суджень про красу зі смаками людей, їхньою чутливістю до світу, індивідуальним світобаченням митців доби бароко.
3. Принципи естетики античності найяскравіше втілились у класицизмі, що так чи інакше в різних формах звертався до таких категорій, як краса, гармонія, до чіткості, ясності, зрозумілості художніх образів, до орієнтації мистецтва на ідеалізацію життя.
4. Пошуки та відкриття митців доби Відродження, бароко, естетичні принципи класицизму, естетичні теорії XVII і XVIII ст., представлені в посібнику, стали матеріалом для розуміння трансформації змісту естетичного в літературі романтизму, реалізму, модернізму й постмодернізму.

Зміна світоглядних та естетичних систем, формування нових принципів і структур естетико-художнього мислення, естетичні пошуки митців нового часу, що увінчалися художніми відкриттями й по суті були узагальнені в філософії Гегеля, стали, як відомо, основою шкільного й університетського викладання літератури, бо синтезували в собі поняття естетичного. Структурні перевороти в естетичній свідомості представників мистецтва літератури щоразу ставали поштовхом до пошуків нового естетичного ідеалу, ознаки якого стають об'єктом детального дослідження сучасними студентами.

Високе узагальнення, що лежить в основі глибини розуміння естетичних аспектів художньої літератури, «висуває методологію порівняльного літературознавства як важливий засіб вивчення давно сформованих і нових категорій» [6, с. 188]. Пропонуючи компаративне вивчення творів зарубіжної і української літератури, дотичних за тематикою, світоглядними та естетичними позиціями авторів, формуємо культурний простір для виявлення національної художньої свідомості та естетичних традицій в українській літературі, надаємо можливість побачити різноманітні способи художньо-образного моделювання дійсності та рівноправний творчий діалог напрямів, шкіл, течій, стилів в українській та світовій літературі. Таким чином нами розширено практику роботи студентів-філологів з літературними творами в аспекті формування вмінь робити порівняльний аналіз, узагальнення та висновки. Задіємо як аналітичний, так і творчий потенціали студента, оскільки, як слушно зауважує представник рецептивної естетики Г. Яусс, «... у діалозі культур понад часами стає можливим пізнання себе в досвіді іншого» [7, с. 288]. Вважаємо, що саме за умови компаративного вивчення творів літератури естетичне відкриває нові аспекти, цим самим показує грані людської життєтворчості, «заціпаючи внутрішню суперечливість людської душі, напружуючи її в діалогічних зв'язках зі світом...» [8, с. 11].

Матеріали, що входять до посібника «Естетичні аспекти зарубіжної і української літератури», поглиблюють знання студентів з історії зарубіжної і української літератури, набуті в школі, збагатять новою літературознавчою термінологією, сформують навички компаративного вивчення літератури, а також посприяють створенню власного естетичного ідеалу та стійкого імунітету до низькопробного мистецтва, оскільки «людина, яка здатна правильно розуміти і цінувати прекрасне, стає багатшою духовно, чистішою морально, вона глибше відчуває і переживає, щедро віддає себе людям» [9, с. 4]. Досягненню поставленої мети у межах спецкурсу, крім лекційного матеріалу, сприятимуть запропоновані запитання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, технологічні карти практичних занять, короткий термінологічний словник, список рекомендованої основної і додаткової літератури, інформаційне забезпечення, комплекти наочних матеріалів.

Наступний підготовлений нами посібник «Історія зарубіжної літератури: матеріали та методичні вказівки до практичних занять для студентів напрямку підготовки «Філологія. Українська мова і література» [10] має прикладний характер. Завдання посібника полягає в спрямуванні студентів на вивчення історії становлення зарубіжної літератури, починаючи з літературного процесу Давньої Греції та Риму (розвитку театру, прози, лірики, ораторського мистецтва) до сьогодення, ознайомлення з кращими зразками літературних творів різних епох, з філософськими відкриттями світового значення, що слугували методологічним підґрунтям для творчості письменників – представників різних літературних напрямів, списки додаткової літератури, що визначають історико-літературну та естетичну цінність художніх творів. Посібник спрямований на формування у студентів навичок літературознавчого аналізу художнього твору, систематизації вивчених теоретико-літературних понять та введення нових, покликаних поглибити пізнання історико-літературного процесу; на розвиток читацької культури, виховання всебічно розвиненої особистості з високими естетичними та культурними потребами, на прилучення студентів до самостійного процесу здобуття знань.

Під час роботи з посібником студенти мають набути знання про:

- періодизацію та основні етапи розвитку світового літературного процесу;
- літературні портрети та нариси творчості знакових представників зарубіжної літератури різних епох, напрямів, течій, шкіл;
- характерні риси епохи, яка відображена в літературному творі, винесеному на монографічне вивчення, її філософське осмислення автором, естетичне спрямування творчості митця в цілому та на відкриття наукової думки часу;
- зміст творів, запропонованих для текстуального вивчення, визначати їх жанрові особливості;
- головні поняття та терміни, пов'язані з зарубіжною й українською літературою;

– як основну, так і додаткову літературу, що забезпечує вивчення курсу «Історія зарубіжної літератури»;

- особливості перекладів творів зарубіжної літератури українською мовою;
- взаємовпливи в літературному процесі як зарубіжної, так і української літератур.

Опрацьовуючи посібник під керівництвом викладача, студенти вироблять вміння:

- здійснювати історико-літературний і художній аналіз кращих зразків світового письменства;
- порівнювати твори, що належать до різних національно-культурних традицій;
- визначати особливості індивідуального стилю автора;
- наукового підходу до вивчення явищ зарубіжної літератури;
- користуватися довідковими джерелами, літературними енциклопедіями, словниками літературознавчих термінів, монографічною літературою, Інтернет-ресурсами;
- встановлювати взаємозв'язки світової та української літератури з творами різних видів мистецтва, що ґрунтуються на літературних сюжетах та дають їм різноманітне трактування;
- працювати за сучасними інтерактивними технологіями як самостійно, так і в групі.

Структура посібника враховує необхідні складові та рекомендації студентам для успішного засвоєння знань з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» як під час домашньої роботи, так і на практичних заняттях і містить:

- списки рекомендованих текстів для обов'язкового прочитання й аналізу;
- перелік додаткової літератури та літературознавчих джерел;
- словник основних літературознавчих термінів до кожної з тем, що вивчається;
- проблематику кожного практичного заняття, що передбачає творчий підхід, сприяє розвитку загальної ерудованості спеціаліста-філолога;
- домашні завдання, які супроводжуються рекомендаціями до виконання;
- довідкові матеріали: орієнтовні схеми аналізу епічного, ліричного, драматичного творів, що передбачають виявлення, у першу чергу, естетичної цінності твору;
- тематику презентацій, рефератів, наукових робіт, творчих розробок, тематичних екскурсій, мистецьких зустрічей, форумів тощо;
- інструкції до роботи за різними інтерактивними технологіями.

Вважаємо за необхідне давати студентам детальний опис домашнього завдання, окреслювати види робіт та шляхи їх виконання, вказувати основну й додаткову літературу, що сприятиме всебічній і ґрунтовній підготовці до практичного заняття, надасть можливість студенту розкрити як науковий, так і творчий потенціал, виявити й здійснити свої пропозиції як співавтор викладача.

Роботу над завданнями практичного заняття спрямовуємо на обов'язкове прочитання та осмислення естетичного значення першоджерел, що підсилить науковий рівень опанування теми та посприє виробленню власної точки зору на ту чи іншу наукову проблему, що постане перед аудиторією.

У навчальному процесі зацікавлять студента різноманітні *інтерактивні технології*, які залучать його до співпраці з викладачем і з групою, сприятимуть розвитку креативного мислення, продукуванню творчих ідей, забезпечать сучасний підхід до аналізу літературних творів. Інтегруючи різні мистецькі явища, інтерактивні технології сприятимуть також розвитку естетичних потреб кожної особистості.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Використовуючи цілісний системний комплекс навчально-методичного забезпечення, який об'єднує різні шляхи, форми, методи навчальної діяльності, досягаємо високої якості викладання і вивчення дисципліни «Історія зарубіжної літератури» студентами. Створення навчально-методичних комплексів, спрямованих високий науковий та методичний рівень, адаптованих до потреб та можливостей студентів на основі індивідуально-особистісного підходу, – це обов'язок сучасного викладача.

Список використаних джерел та літератури

1. Ляшенко І. Київський національний університет як провідний заклад всебічного розвитку людини в контексті формування еколого-економічного мислення / І. Ляшенко // Нова педагогічна думка. – 2011. – № 1. – С. 64–68.
2. Якимович Т. Модернізація науково-методичного забезпечення професійної підготовки / Т. Якимович // Педагогіка і психологія професійної. – 2013. – № 5. – С. 97–103.

3. Гулай О. І. Структура навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців у вищій школі / О. І. Гулай // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. – Вип. 127. – 2012. Серія: Педагогіка. – Севастополь, 2012. – С. 6–10.
4. Папушина В. А. Естетичні аспекти зарубіжної і української літератури : навчальний посібник / В. А. Папушина. – Хмельницький : ХмЦНП, 2014. – 126 с.
5. Шалагінов Б. Б. Естетичний аналіз літературного твору / Б. Б. Шалагінов // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2007. – № 2. – С. 32–35.
6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова та ін. – Чернівці : Золоті Литаври, 2001. – 636 с.
7. Яусс Г.-Р. Естетичний досвід і літературна герменевтика : (фрагменти) / Г.-Р. Яусс // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 278–307.
8. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності / О. П. Наконечна. – Рівне : Вид-во УДУВГП, 2002. – 202 с.
9. Овсянников М. Ф. История эстетической мысли : учеб. пособие для вузов / М. Ф. Овсянников. – М. : Высш. школа, 1984. – 335 с.
10. Папушина В. А. Історія зарубіжної літератури : матеріали та методичні вказівки до практичних занять для студентів напряму підготовки «Філологія. Українська мова і література» / В. А. Папушина. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 167 с.

Валентина Антоновна Папушина,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української філології
Хмельницького національного університету,
e-mail: papushyna@rambler.ru

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

В статье рассмотрена проблема научно-методического обеспечения процесса формирования эстетической культуры студентов во время изучения курса «История зарубежной литературы». Отталкиваясь от государственной методологической документации, используя опыт лучших педагогов-словесников, автор предлагает собственные разработки и методику их использования. Нами представлены пособия, содержащие комплекс для научного, профессионального и эстетического развития студентов. Показаны пути сотрудничества студентов с преподавателем и с другими подразделениями вуза, предложены современные инновационные технологии, позволяющие управлять способностью студентов накапливать оптимальный уровень знаний.

Ключевые слова: учебно-методическое обеспечение, комплексный подход, эстетические аспекты, системный комплекс, инновационные технологии, технологические карты.

Valentina Papushina,
Philological sciences candidate
Associate professor of Ukrainian
philology department,
Khmelnitsky national university,
e-mail: papushyna@rambler.ru

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORTING OF THE FORMATION PROCESS OF THE AESTHETIC CULTURE OF STUDENTS BY MEANS OF FICTION

***Introduction.** A state standard of vocational education of Ukraine is the reasonable system of documentation for providing of educational process. The functions of modern teacher of higher school provide not only introduction of these norms but the personal planning and realization the process of scientific and aesthetic development of students, permanent modification of the scientifically-methodical supply in the context of demands of our time. It touches the sources of knowledge: textbooks, manuals, methodical recommendations et cetera.*

***Purpose.** To represent the scientifically-methodical supply the process of literature educating at higher school, that conform to the modern and perspective requirements and it is oriented to the European constituents*

that must provide success and competitiveness of young specialists at the employment market.

Methods. In the article are used the descriptive method, method of comparative analyses, complex, culturological, systemic approach to the process of forming of scientific knowledge and aesthetic culture of students.

Results. The purpose in view is solved by condition of the complex plugging in the educational process of complementary constituents: providing of sapid aspect of the job-oriented training of specialist and on this basis there is an aesthetic culture of personality as an important constituent. In the manuals prepared by us this thesis is expanded as a system, process and result in professional training of philologists. Manuals give a reply to the principle of scientific, availability, have the ramified system of co-ordinating the activity of students, directed to creative development of personality and self-realization.

Originality. Consists in creation of scientifically-methodical complex, in basis of there is a direct dialogue between student and teacher in the process of study of material which cover the theoretical and aesthetic questions of literary courses. Attention is accented on the main function of literary work - aesthetic. There is suggested the methodology of comparative literary criticism, that forms cultural space for the identifying the national artistic consciousness, the system of visual materials is worked out, the optimal use of innovative technologies is offered.

Conclusions. The task of a teacher of literature of the higher school consists of preparation of highly skilled specialists of new generation with the modern creative thinking, all-round intellectual training, forwarded to further self-perfection and height of aesthetic culture of personality. The searches of the various modern conceptions of fiction studying will help to reach the high quality of teaching of the subject. Achievements of aesthetics, integration of artistic disciplines, interactive technologies, are a plentiful source of knowledge replenishment of the modern specialist-philologist.

Key words: scientifically-methodical supply, complex approach, aesthetical aspects, system-defined complex, innovational technologies, process chart.

References

1. Lyashenko I. Ky`yivs`ky`j nacional`ny`j universy`tet yak providny`j zaklad vsebichnogo rozvy`tku lyudy`ny` v konteksti formuvannya ekologo-ekonomichnogo my`slennya / I. Lyashenko // Nova pedagogichna dumka. – 2011. – № 1. – S. 64-68.
2. Yaky`movy`ch T. Modernizaciya naukovo-metody`chnogo zabezpechennya profesijnoyi pidgotovky` / T. Yaky`movy`ch // Pedagogika i psy`xologiya profesijnoyi. – 2013. – № 5. – S. 97-103.
3. Gulaj O. I. Cruktura navchal`no-metody`chnogo zabezpechennya pidgotovky` faxivciv u vy`shhij shkoli / O. I. Gulaj // Visny`k SevNTU : zb. nauk. pr. – Vy`p. 127. – 2012. Seriya: Pedagogika. – Sevastopol`, 2012. – S. 6-10.
4. Papushy`na V. A. Estety`chni aspekty` zarubizhnoyi i ukrayins`koyi literatury` : navchal`ny`j posibny`k / V. A. Papushy`na. – Xmel`ny`cz`ky`j : XmCzNP, 2014. – 126 s.
5. Shalaginov B. B. Estety`chny`j analiz literaturnogo tvor`u / B. B. Shalaginov // Vsesvitnya literatura v serednix navchal`ny`x zakladax Ukrayiny`. – 2007. – № 2. – S. 32-35.
6. Leksy`kon zagal`nogo ta porivnyal`nogo literaturoznavstva / za red. A. Volkova ta in. – Chernivci : Zoloti Ly`tavry`, 2001. – 636 s.
7. Yauss G.-R. Estety`chny`j dosvid i literaturna germeneyt`ka : (fragmenty`) / G.-R. Yauss // Antologiya svitovoyi literaturno-kry`ty`chnoyi dumky` XX st. / za red. M. Zubry`cz`koyi – L`viv : Litopy`s, 1996. – S. 278-307.
8. Nakonechna O. P. Estety`chne yak ty`p duxovnosti / O. P. Nakonechna. – Rivne : Vy`d-vo UDUVGP, 2002. – 202 c.
9. Ovsyanny`kov M. F. Y`story`ya estety`cheskoj mysly` : ucheb. posoby`e dlya vuzov / M. F. Ovsyanny`kov. – M. : Vyssh. shkola, 1984. – 335 s.
10. Papushy`na V.A. Istoriya zarubizhnoyi literatury` : materialy` ta metody`chni vkazivky` do prakty`chny`x zanyat` dlya studentiv napryamu pidgotovky` «Filologiya. Ukrayins`ka mova i literatura» / V. A. Papushy`na. – Xmel`ny`cz`ky`j : XNU, 2015. – 167 s.

Отримано редакцією 09.08.2017 р.